प्रदेश सरकार
सामाजिक बिकाश मन्त्रालय
स्वास्थ्य निर्देशनालय
राजपुर डोटी

पूर्ण खोप, सुरक्षित भविष्य

दादुरा रूबेला खोप अभियान २०८०/०८१

स्थान : स्वास्थ्य कार्यालय कैलाली **मिति : २०८०/११/१०**

Gavi The Vaccine Alliance WaterAid unicef World Health Organization Nepal

उद्देश्यहरु

- राष्ट्रिय खोप कार्यक्रमको लक्ष्य, उद्देश्य, अवस्था, चुनौतिका साथै पूर्णखोप सुनिश्चितता दिगोपनाको बारेमा जानकारी एवं छलफल गर्ने

– दादुरा रुबेला खोप अभियानको औचित्य, संचालन रणनीति, जिल्ला तहको तयारि बारे जानकारी एवं छलफल गर्ने

–अभियानको प्रभावकारी व्यवस्थापन र संचालनको लागि सरोकारवाला निकायको भूमिका बारे छलफल जिम्मेवारी बाडफाँड गर्ने ।

राष्ट्रिय खोप कार्यक्रम (NIP)

- नेपाल सरकारको उच्च प्राथमिकता प्राप्त कार्यक्रम
- २०३४ देखि शुरूवात भएको र हाल १३ थरिका एन्टिजेन १६००० भन्दा बढि खोप केन्द्रहरू मार्फत
  - १५ महिनाका सम्मका बालबालिकाहरु,
  - गर्भवती महिलाहरु
- सफल र सवै भन्दा लागत प्रभावकारी कार्यक्रम
- बाल मृत्युदर घटाउन प्रमुख भूमिका रहेको

राष्ट्रिय खोप कार्यक्रमका मूख्य उद्देश्यहरु (विश्व तथा नेपाल)

खोपबाट बचाउन सकिने रोगहरु लाई शुन्य अवस्था कायम गर्नु

- खोपबाट बचाउन सकिने रोगहरुको निवारण र उन्मुलनलाई तिव्रता दिई दिगोपन कायम राख्ने
  - ❖ पोलियो शुन्य अवस्था (सन् २०१०)
  - ❖ नवशिशु धनुष्टङ्कार निवारण (सन् २००५)
  - ❖ दादुरा रूबेला निवारण गर्ने (सन् २०२६)
- प्रत्येक बालबालिकाले पूर्ण खोप लगाएको सुनिश्चित गर्ने

खोप कार्यक्रमको मुख्य उपलब्धिहरू

- **1980** – बिफर रोगको उन्मूलन
- **2005** – मातृ तथा नवशिशु धनुष्टङ्कार रोग निवारण
- **2006** – जापानिज ईन्सेफलाईटिस रोग नियन्त्रण
- **2010** – पोलियो रोग शून्य अवस्था र उन्मूलनको नजिक
- **2012** – पूर्ण खोप सुनिश्चितता घोषणा शरूवात
- **2015** – बाल मृत्युदरमा उल्लेख्य कमि (सहस्राब्दि लक्ष ४ र ५ प्राप्त)
- **2016** – खोप ऐन र नियमावली जारी
- **2018** – रुबेला तथा सि.आर.एस (Congenital Rubella Syndrome) नियन्त्रण
- **2019** – बालबालिकामा “हेपाटाईटिस बि” नियन्त्रण
- **2020** – नियमित खोपमा रोटा भाइरस खोप तथा सरसफाई प्रर्बधन कार्यक्रमको शुरुवात
- **2022** – नियमित खोपमा टाइफाइड खोपको शुरुवात (दक्षिण एसियामा पहिलो)

NDHS २०२२ का अनुसार खोप कार्यक्रमको अवस्था

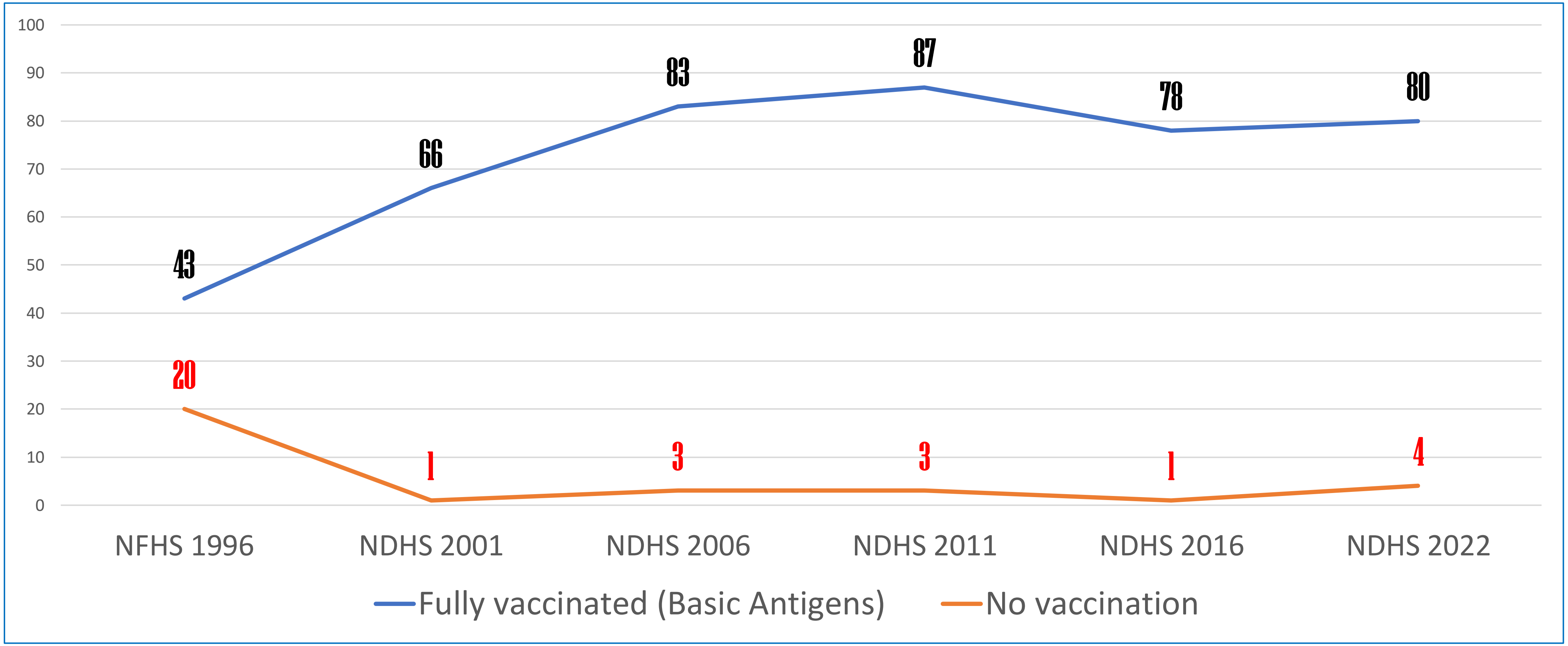

NDHS @)@@ अनुसार,

१६% बालबालिका पूर्ण खोपबाट बञ्चित छन् भने ४% बच्चा शुन्य डोज

राष्ट्रिय खोप कार्यक्रमको आगामी कार्ययोजना

- राष्ट्रिय खोप रणनीति, २०२३–२०३०
- नियमित खोप कार्यक्रममा एच.पि.भि. खोप शुरूवात
- पूर्ण खोप राष्ट्र घोषणा तथा दिगोपना
- Polio Transition Plan को कार्यान्वयन
- दादुरा रूबेला निवारण तथा पोलियो उन्मूलन सन् २०२६ सम्म
- खोप कार्यक्रममा विद्युतिय प्रणालीको (Digitalization) समावेश

दादुरा-रूबेला खोप अभियान २०७६/७७ को कभरेज (%)

प्राप्त प्रतिवेदनको आधारमा

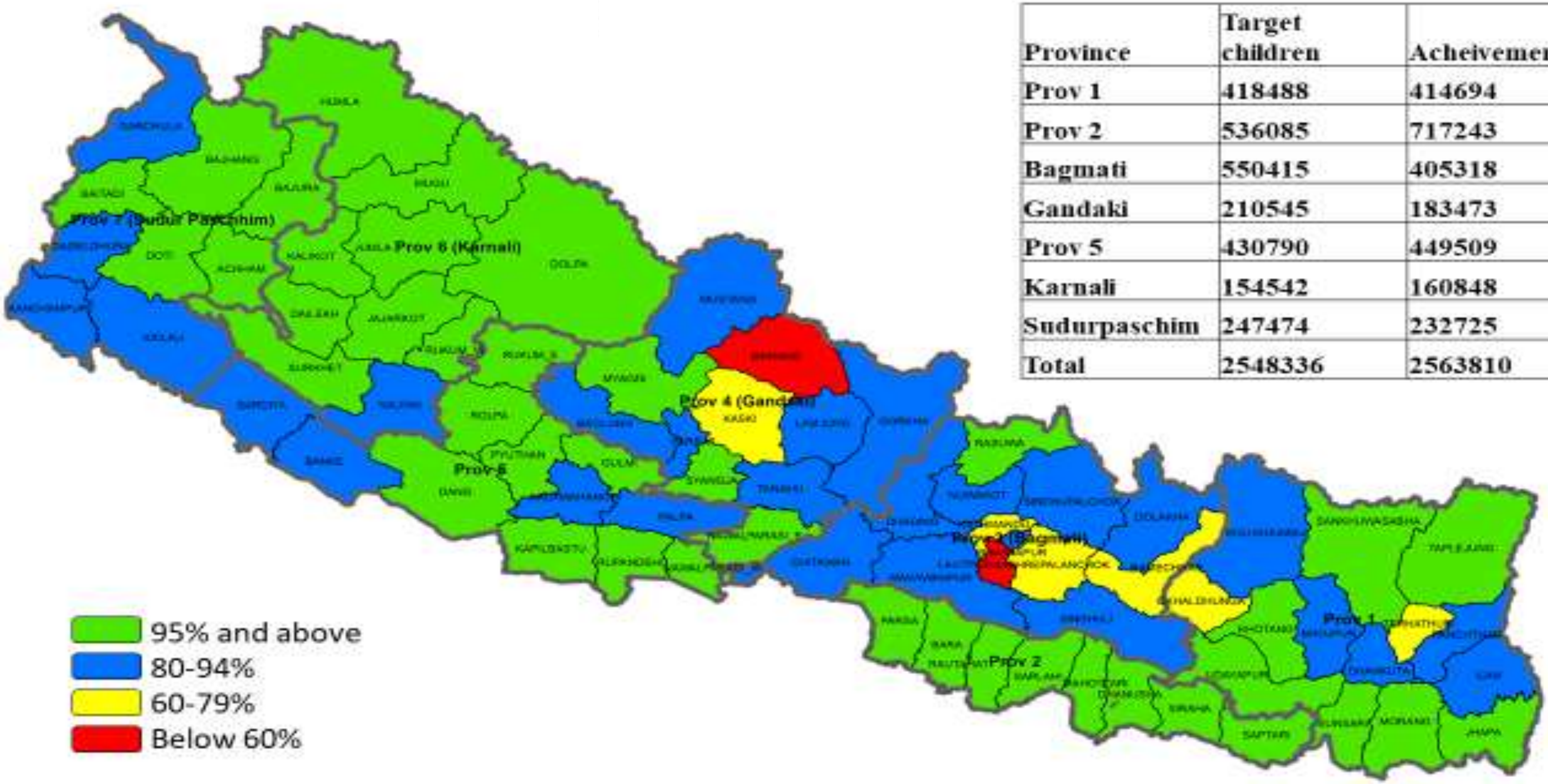

Province	Target children	Acheivement	% Coverage
Prov 1	418488	414694	99
Prov 2	536085	717243	134
Bagmati	550415	405318	74
Gandaki	210545	183473	87
Prov 5	430790	449509	104
Karnali	154542	160848	104
Sudurpaschim	247474	232725	94
Total	2548336	2563810	101

दादुरा-रूबेला खोप अभियानको कभरेज (%)

अभियानपछि गरिएको सर्भेक्षणको नतिजाको आधारमा

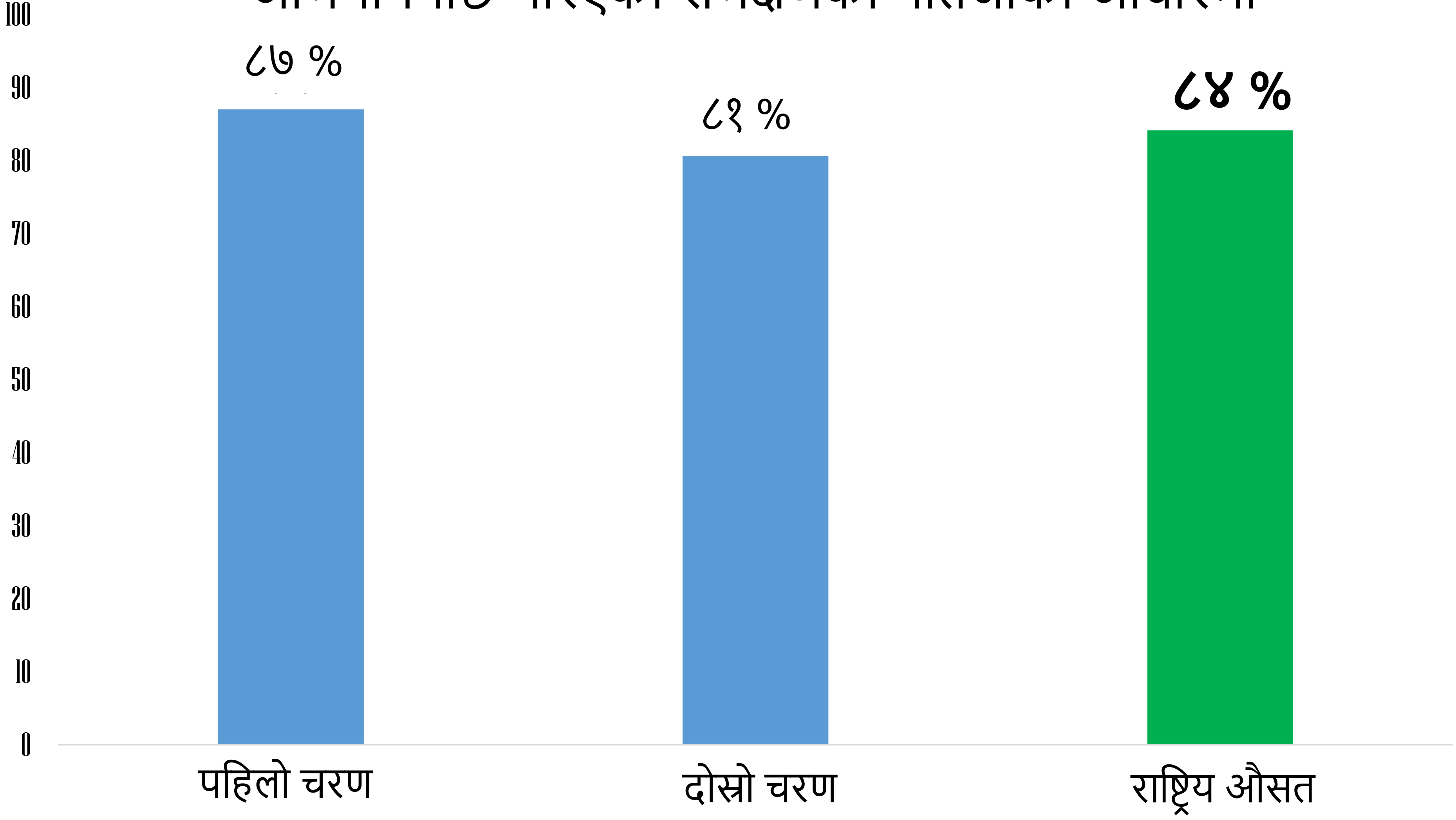

कोशी, मधेश र लुम्बिनी प्रदेशमा
२०७६ फाल्गुण ०३ देखि चैत्र ०१ सम्म

बागमती, गण्डकी, कर्णाली र सुदूरपश्चिम प्रदेशमा
२०७६ चैत्र ०२ देखि आषाढ २३ सम्म

२०७९-२०८० मा भएको दादुरा महामारीको अवस्था

अवधि - २०७९ मंसिर ०३ देखि २०८० १५ पुषसम्म

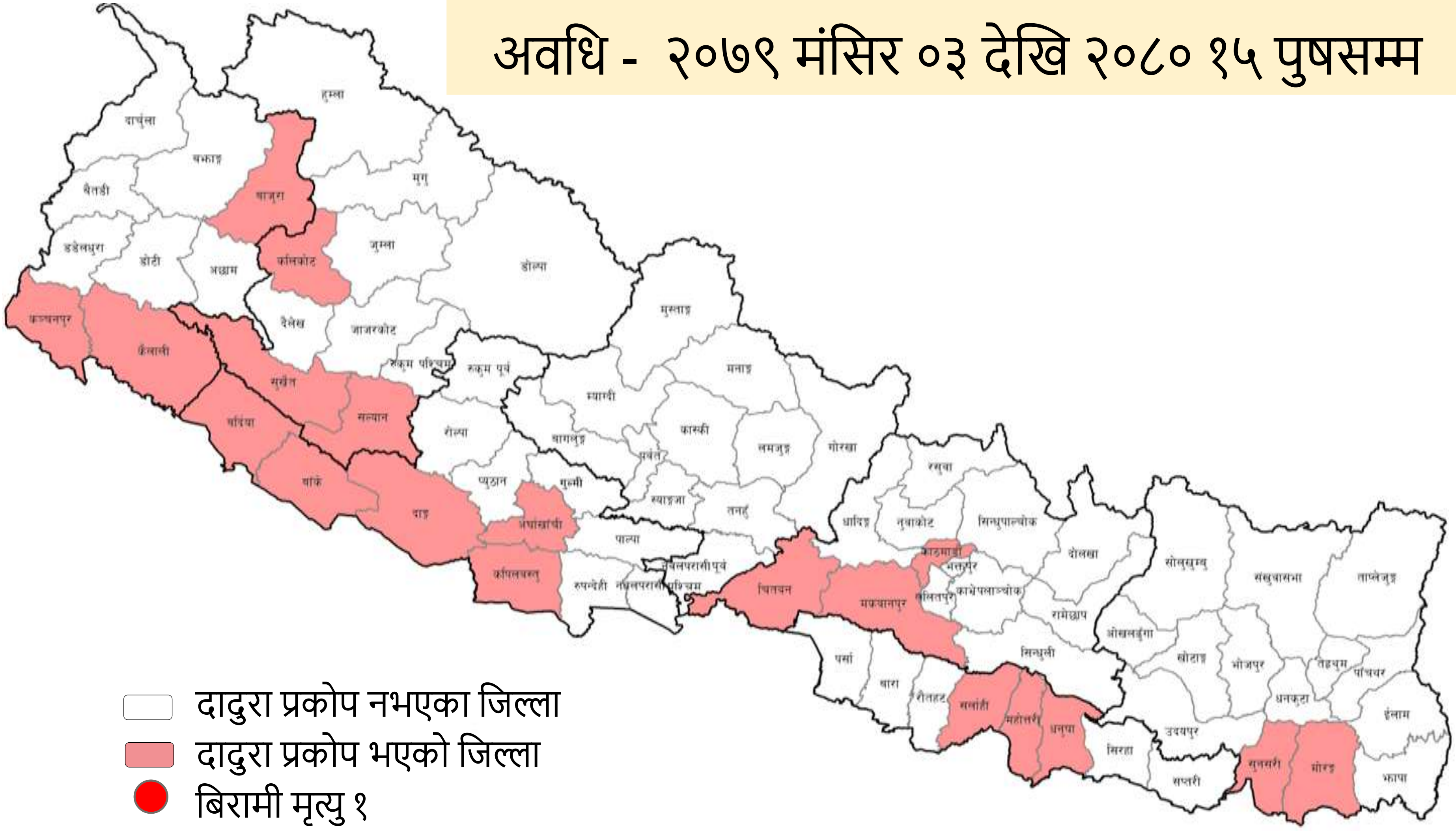

जिल्ला	विरामी संख्या
अर्घाखाँची	११
बाजुरा	१८
बाँके	३२९
वर्दिया	७२
चितवन	५२
दाङ्ग	३९
धनुषा	५४
कैलाली	५६
कालिकोट	१६
कंञ्चनपुर	३८
कपिलवस्तु	२३
काठमाडौ	२२५
महोत्तरी	१२३
मकवानपुर	४०
मोरङ्ग	४२
सल्यान	१४
सर्लाही	८७
सुनसरी	४२
सुर्खेत	६८
[illegible]	[illegible]

दादुरा महामारीमा संक्रमित भएका व्यक्तिहरूको विवरण

दादुराका संक्रमित व्यक्तिहरूमध्ये ७४%

९ महिना देखि १५ वर्ष मुनिका बालबालिका

दादुरा संक्रमित व्यक्तिहरुको
दादुरा-रुबेला खोप लगाएको अवस्था

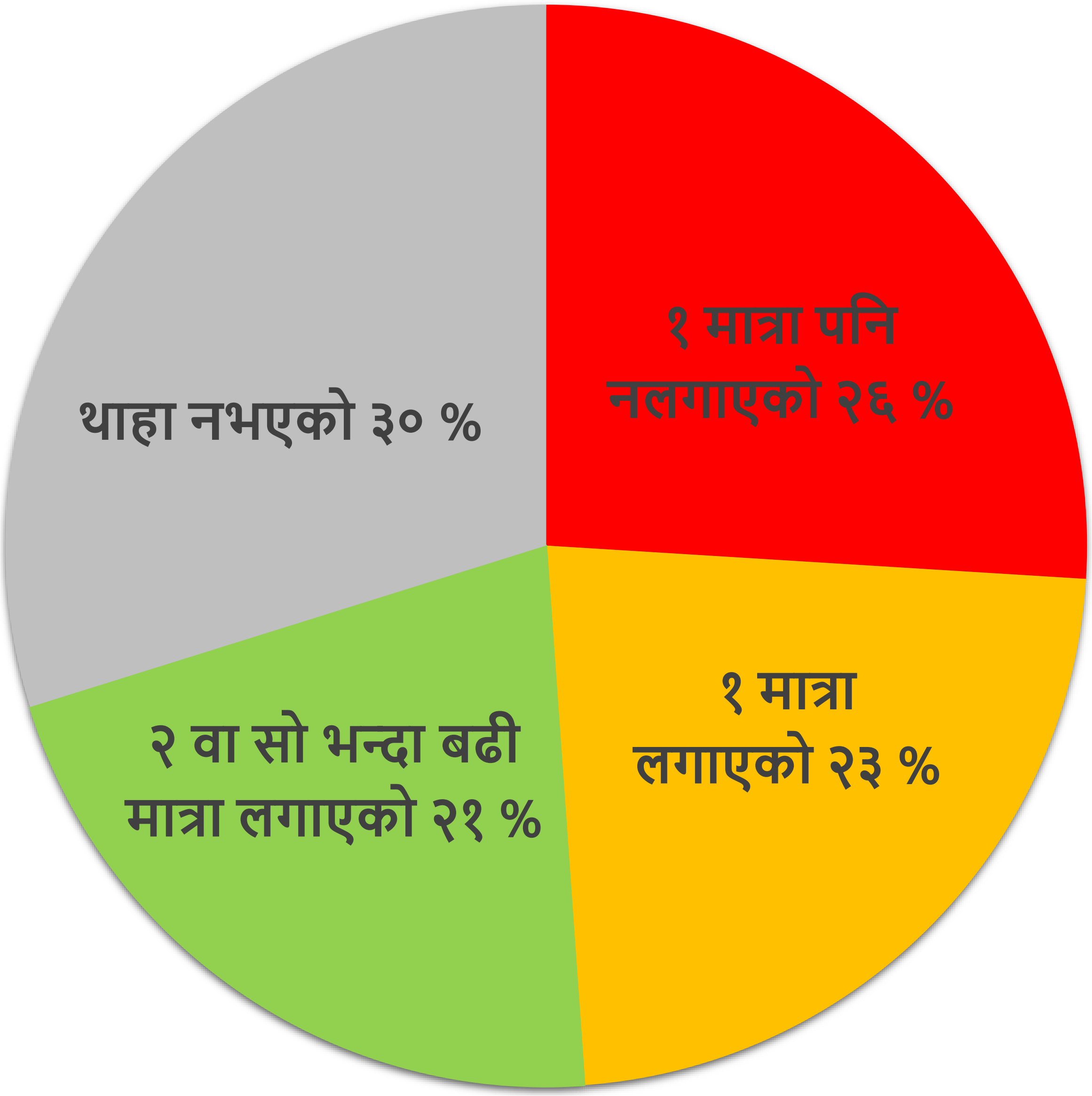

दादुरा महामारीको कारणहरूको विश्लेषण (Root Cause Analysis) गरिएका जिल्लाहरू

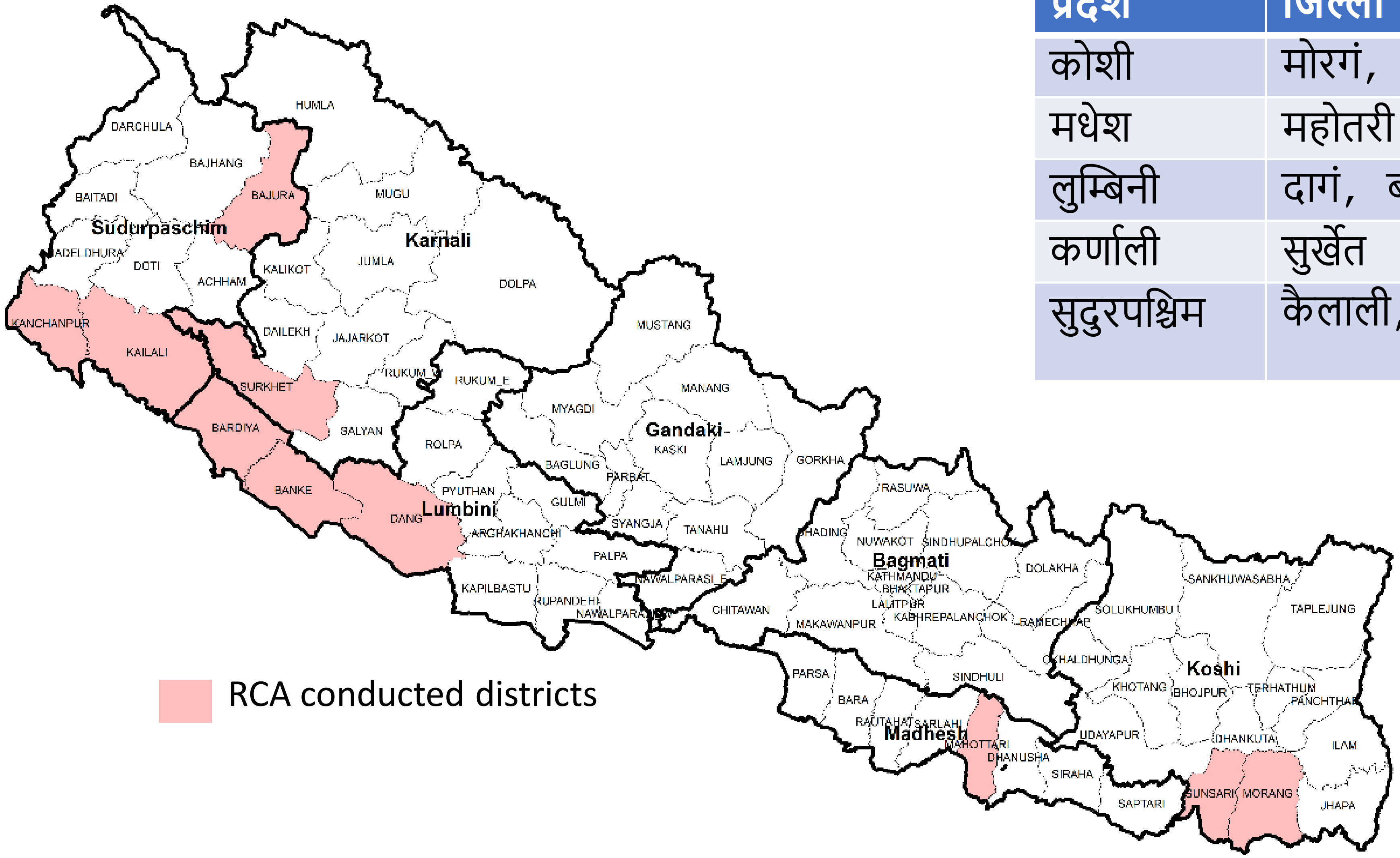

प्रदेश	जिल्ला
कोशी	मोरगं, सुनसरी
मधेश	महोतरी
लुम्बिनी	दागं, बर्दीया
कर्णाली	सुर्खेत
सुदुरपश्चिम	कैलाली, कञ्चनपुर, बाजुरा

दादुराको महामारी हुनुका मूख्य कारणहरुको विश्लेषण

प्रदेश सरकार
सामाजिक बिकाश मन्त्रालय
स्वास्थ्य निर्देशनालय

पूर्ण खोप, सुरक्षित भविष्य

सन् २०२२-२०२३ मा नेपालमा दादुराको महामारी

खोप नपाएको

सेवा प्रदायकसँग सम्बन्धित

सूक्ष्मयोजना अध्यावधिक नगरिएको

- तालिम र गोष्ठिको लागि बजेट नपुग
- दक्ष स्वास्थ्यकर्मीको अभाव
- सूक्ष्म योजना तर्जुमा गर्ने फाराम को अभाव

सेवाग्राहीसँग सम्बन्धित

खोप सेवा लिने अवसर कम भएको

- बाह्य खोप केन्द्रको कमी
- खोप लिन छुटेका व्यक्तिको अनुगमन नगरिएको
- खोप केन्द्र नियमित रुपमा सञ्चालन नहुने

- ज्ञानमा भिन्नता
- आन्तरिक बसाइ सराई
- खोप लगाउन हिचकिचाउने वा नमान्ने

- खोप केन्द्र सञ्चालन हुने स्थान र मिति वारे जानकारी नभएको
- खोप सेसन सञ्चालनको समय अनुकुल नभएको

- सामाजिक, आर्थिक अवस्था दयनीय भएको
- शहरीकरण

- धार्मिक आस्थाको कारणले खोप लिन हिचकिचावट भएको
- खोप लगाएपछि हुनसक्ने अनपेच्छित घटनको त्रास

खोपले काम नगरेको

सेवाग्राहीसँग सम्बन्धित

कोल्ड चेन तथा खोप आपूर्ति ब्यवस्थापन सम्बन्धी सवालहरु

- खोप उचित ठाउँमा नराख्नु तथा तापक्रमको मापन नगर्नु
- घरायसी प्रयोजनमा प्रयोग गर्ने रेफ्रिजेरेटरमा खोप भण्डारण गर्नु
- बाह्य खोप केन्द्र खुला ठाउँमा सञ्चालन गर्नु
- आइस प्याक कण्डिसनिंग गर्नुपर्ने नियमलाई पालना नगर्नु
- नखोलेको खोप भाईलहरू फिर्ता नगरि जिल्ला, स्थानीय तहको खोप स्टेरमा थुपारेर राखेको

.... मूख्य कारण ....

- सुपरिवेक्षण तथा अनुगमनमा कमी
- बजेट र अन्य स्रोतसाधन जुटाउन ढिलाइ
- जवाफदेहीमा कमी

- स्थानीय तहको वडाको आधारमा कम संख्यामा मात्र खोप केन्द्र राखिएको
- स्थानीय तहभित्र भ्रमण भत्ता नपाउने प्रावधान भएको
- छुट खोप लगाउने तालिका वारे जानकारी नभएको

- नियमित खोप सेसन सञ्चालन वारे प्रचार प्रसारमा कमी
- पिछडिएका वर्गहरूमा शिक्षाको कमी
- जागिर, ज्याला मजदुरी छुट्ने डर
- स्वास्थ्य सेवा लिने प्रचलनमा कमी

- खोपलाई कम प्राथमिकता दिनु
- भारतसँग खुला सिमाना हुनु

- खोप वारे बहस पैरवीमा कमी
- परिवारमा महिलाहरूको निर्णय गर्ने भूमिका कम हुनु

- खोप दिने दक्ष स्वास्थ्यकर्मीको कमी
- पर्याप्त बजेट नहुनु
- बिजुलीको ब्याकअप नभएको
- सुपरिवेक्षण अनुगमनको कमी

जिल्ला तथा स्थानियस्तरमा जनशक्ति परिचालन तथा खोपकेन्द्र

- संचालन हुने अनुमानित खोप सेसन संख्याः ९६४
- खोप दिने स्वास्थ्यकर्मी संख्याः २९२ जना
- परिचालन हुने तोकिएका स्वयंसेवक संख्याः १९२८ जना
- ए.ई.एफ.आई. व्यवस्थापन र अनुगमनको लागिः करिब २० जना

दादुरा-रुबेला खोप अभियान २०८०/८१

अनुसूची ६

दादुरा-रुबेला खोप अभियानको लागि जिल्ला तहको योजना तर्जुमा फाराम

प्रदेश : सदर-पश्चिम

जिल्ला : कैलाली

क्र.सं	स्थानीय तहको नाम	पालिका संख्या	वडा संख्या	स्वास्थ्य संस्था संख्या	बिद्यालय संख्या	खोप सेसन संख्या	लक्षित संख्या						खोप तथा खोप सामग्रीको आवश्यक परिमाण									ए.ई.ए फ.आई .किट	एड्रिनालिन सिरिन्ज
							दादुरा खोप लगाउने			छुट नियमित खोप सेवा												
							९ महिना देखि ५ बर्ष मुनि	५ बर्ष देखि १५ बर्ष मुनि	जम्मा	डि.पि.टी.-हेप बी-हिब	पि.सि.भी.	आई.पि.भी	दादुरा-रुबेला खोप	दादुरा-रुबेला खोपको	डि.पि.टी.-हेप बी-हिब खोप	पि.सि.भी. खोप (४ मात्रा भायल)	आई.पि.भी. खोप (१ मात्रा भायल)	डिस्पोजबल सिरिन्ज (	ए.डि.सिरिन्ज (०.५ मि.लि.)	सेफ्टी बक्स		
१	मोहन्याल गाउँपालिका	१	७	१२	५५	२९	२०११	५१२५	७१३६	२५६	२९०	३०३	७९२	७९२	२८	८०	३१८	८७९	८८६३	८९	५८	१७४
२	चुरे गाउँपालिका	१	६	९	५२	२९	१८८७	५३२३	७२१०	२६	०	४९	८००	८००	३	०	५१	८८८	८०८६	८१	५८	१७४
३	गोदावरी नगरपालिका	१	१२	१६	९५	११३	७०१८	३३७९६	४०८१४	४६४	२९८	४२९	४५३०	३१३८	५२	८३	४५०	५०२९	४६६२६	४६६	२२६	६७८
४	गौरिगंगा नगरपालिका	१	११	१४	६७	७५	४५४८	१४१५१	१८६९९	५१६	५३३	५१७	२०७६	२०७६	५७	१४८	५४३	२३०४	२२४१४	२२५	१५०	४५०
५	घोडाघोडी नगरपालिका	१	१२	१३	८५	१००	५८५१	१९१८८	२५०३९	९५९	७९३	९७२	२७७९	२७७९	१०६	२२०	१०२१	३०८५	३०८१७	३०८	२००	६००
६	बर्दगोरोया गाउँपालिका	१	६	६	३६	४४	२६७७	८२७६	१०९५३	४४२	३७९	४४६	१२१६	१२१६	४९	१०५	४६८	१३५०	१३५६४	१३६	८८	२६४
७	लम्की-चुहा नगरपालिका	१	१०	११	८३	११२	६५२७	२१४२३	२७९५०	७८५	८०३	७७४	३१०२	३१०३	८७	२२३	८१३	३४४४	३३६४६	३३६	२२४	६७२
८	जानकी गाउँपालिका	१	९	१०	४६	४७	३१००	८६२५	११७२५	९४२	९००	९७५	१३०१	१३०२	१०५	२५०	१०२४	१४४५	१६१४२	१६१	९४	२८२
९	जोशीपुर गाउँपालिका	१	७	६	३८	३४	२१२१	६४२७	८५४८	५७४	५६१	५८६	९४९	९४९	६४	१५६	६१५	१०५३	११३९९	११४	६८	२०४
१०	टिकापुर नगरपालिका	१	९	११	७६	९५	५१८६	१५५८८	२०७७४	१०७४	१०९९	१०९०	२३०६	२६३९	११९	३०५	११४५	२५६०	२६६८१	२६७	११०	५७०
११	भजनी नगरपालिका	१	९	९	६२	५२	३३९७	९५४७	१२९४४	८५५	८५८	८९०	१४३७	१४३७	९५	२३८	९३५	१५९५	१७२५७	१७३	१०४	३१२
१२	कैलारी गाउँपालिका	१	९	९	६३	३७	२७५९	६६०५	९३६४	९८४	९५६	९८२	१०३९	१०३९	१०९	२६५	१०३१	११५४	१३६३७	१३६	७४	२२२
१३	धनगढी उपमहानगरपालिका	१	१९	२०	१४५	१९७	११९५६	४५०४४	५७०००	७२२	७००	८४७	६३२७	५४५५	८०	१९४	८८९	७०२३	६५७८९	६५८	३९४	११८२
	कुल जम्मा	**१३**	**१२६**	**१४६**	**९०३**	**९६४**	**५९०३८**	**१९९११८**	**२५८१५६**	**८५९९**	**८१७०**	**८८६०**	**२८६५५**	**२६७२४**	**९५४**	**२२६७**	**९३०३**	**३१८०७**	**३१५००१**	**३१५०**	**१९२८**	**५७८४**

दादुरा रुबेला अभियानमा AEFI (Adverse Event Following Immunization) व्यबस्थापन विवरण

सी.नं	स्थानीय तहको नाम	प्रेषणगरिने AEFI व्यबस्थापन केन्द्र रहेको स्वास्थ्य सस्था	AEFI व्यबस्थापन केन्द्र संयोजकको नाम	सम्पर्क फोन नं०
१	धनगढी उप महानगर पालिका	सेती प्रादेशिक अस्पताल	डा. शेर बहादुर कमर	९८४१२७७८२३
२	टिकापुर न.पा.	टिकापुर अस्पताल	डा.रेम कुमार राई	९८४१८४४१०९
३	गोदाबरी न.पा.	मालाखेती अस्पताल	डा.आशिष बिस्ट	९८६०५६३३७६
४	लम्की चुहा न.पा.	लम्की चुहा अस्पताल	डा.प्रभाकर प्रसाद यादव	९८२३७५६६१८
५	घोडाघोडी न.पा.	घोडाघोडी नगर अस्पताल	डा.टेक राज भट्टराई	९८५११४७३७२
६	भजनी न.पा.	भजनी प्रा.स्वा.के.	डा.सुरेश ताम्राकार	९८४८४२५२१६
७	जोशीपुर गा.पा.	जोशीपुर प्रा.स्वा.के.	डा.प्रतिमा मोडाक	९८०८४०११८६
८	बर्दगोरिया गा.पा.	दोदोधारा अस्पताल	डा.तिर्थ ढुंगाना	९८४८५८१६१९
९	गौरिगंगा न.पा.	चौमाला प्रा.स्वा.के.	डा.पवन भट्ट	९८६६५२०१२६
१०	जानकी गा.पा.	टिकापुर अस्पताल	डा.रेम कुमार राई	९८४१८४४१०९
११	कैलारी गा.पा.	उदासीपुर प्रा.स्वा.के.	डा.खगेन्द्र चौधरी	९७४९७३२१८०
१२	चुरे गा.पा.	सेती प्रादेशिक अस्पताल	डा. शेर बहादुर कमर	९८४१२७७८२३
१३	मोहोन्याल गा.पा.	लम्की चुहा अस्पताल	डा.प्रभाकर प्रसाद यादव	९८२३७५६६१८

Achievement of Major Health Program Indicators

Immunization : Coverage

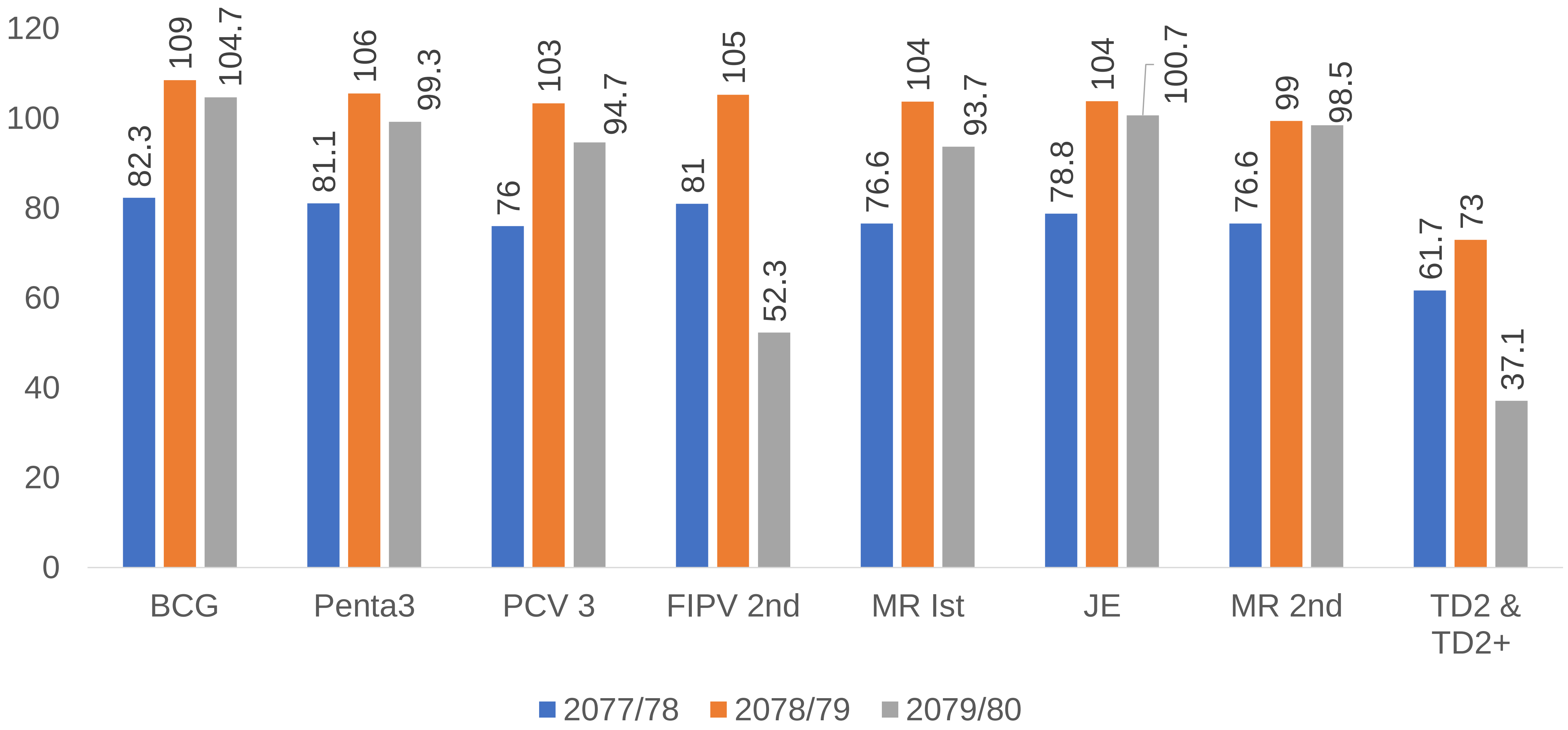

Dropout Rate

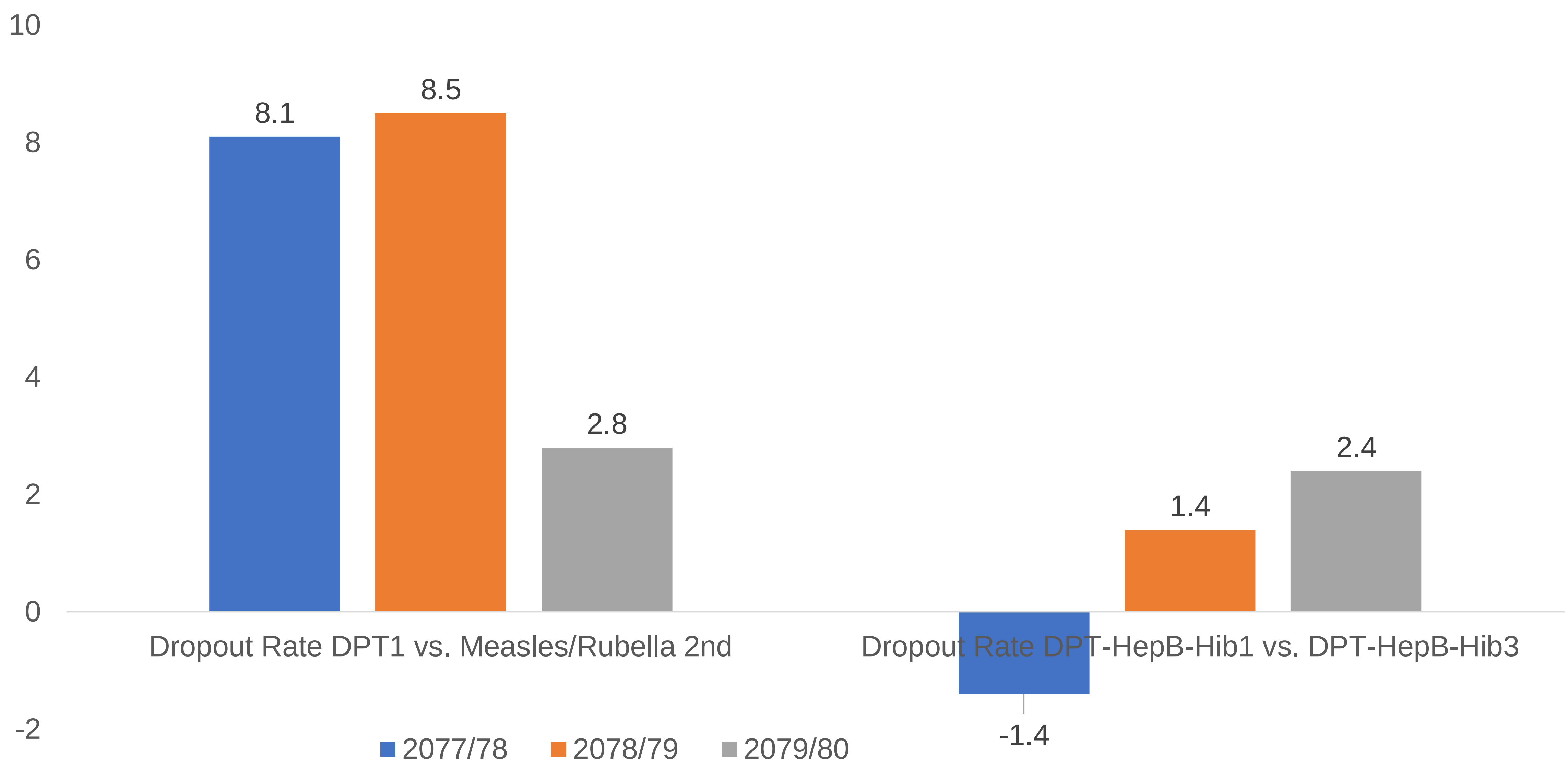

Percentage of children fully immunized as per NIP schedule (GESI)

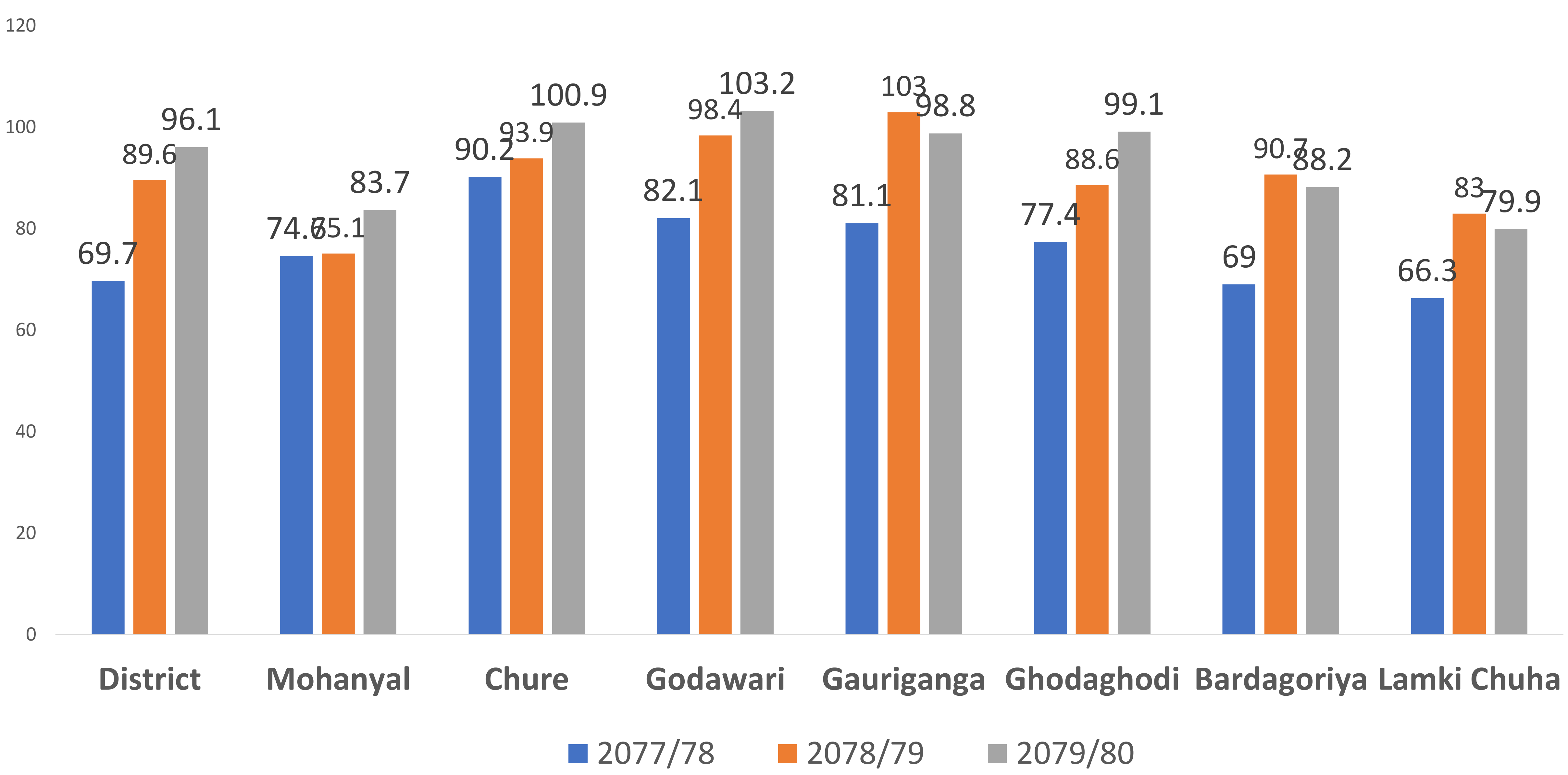

Percentage of children fully immunized as per NIP schedule (GESI)

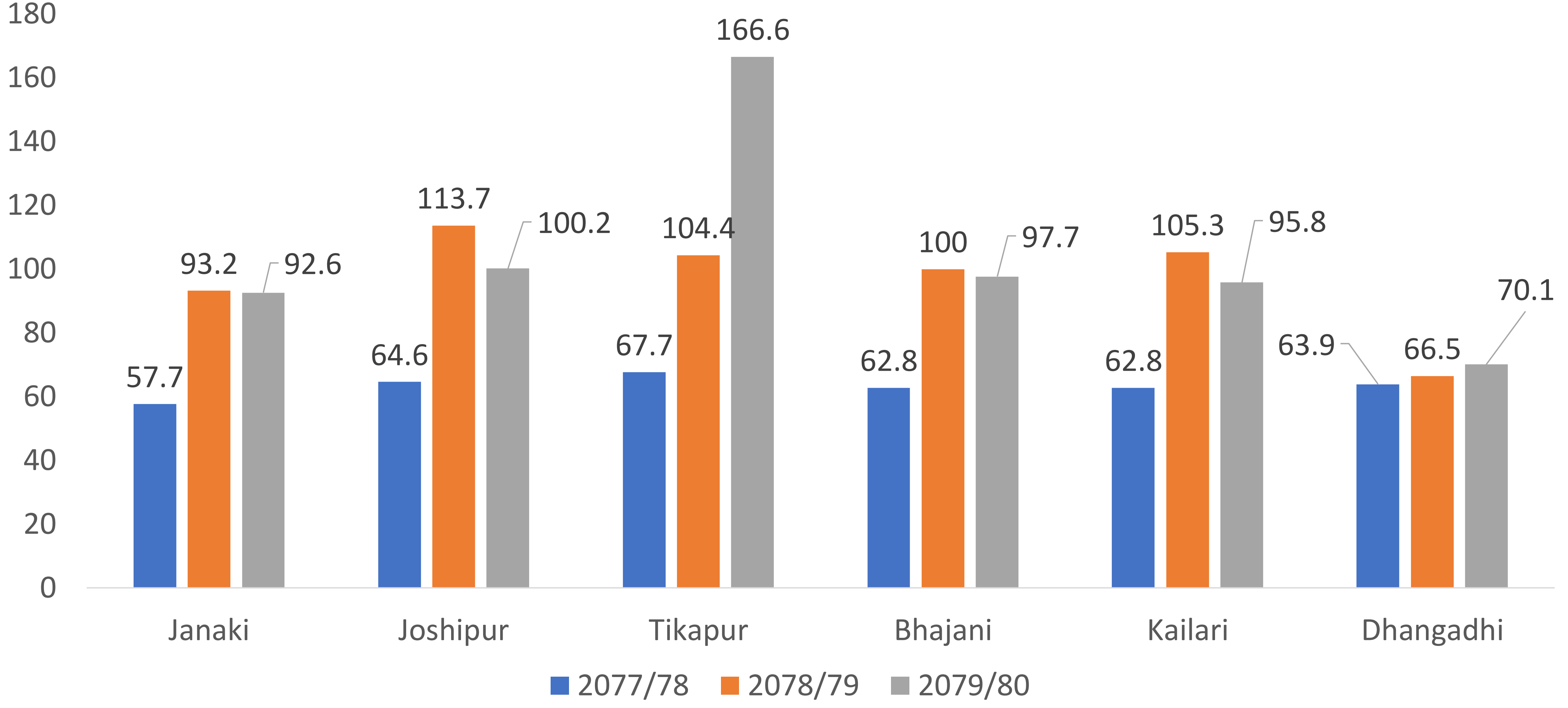

Palika categorization (2079/80)

Category I (Penta1 Cov≥90% Penta1 Vs MR2 dropout ≤10)	Category II (Penta1 Cov≥90% Penta1 Vs MR2 dropout ≥10)	Category III (Penta1 Cov≤90% Penta1 Vs MR2 dropout ≤10)	Category IV (Penta1 Cov≤90% Penta1 Vs MR2 dropout ≥10)
Bardagoriya	Lamki	Mohanyal	Chure
Godawari	Dhangadhi		
Joshipur			
Tikapur			
Bhajani			
Kailari			
Janaki			
Gauriganga			
Ghodaghodi			

खोप कार्यक्रमको चुनौति

अपेक्षित प्रगति (>९५%) र सबै तहमा एकरूपता नभएको

१. शून्य खोप तथा ड्रप आउटको संख्या बढ्दै जानु

२. सुक्ष्मयोजना अद्यावधिक र पूर्ण खोप दिगोपना कार्यक्रम प्रभावकारी नहुनु

३. खोप बाट बचाउन सकिने रोगहरुको प्रकोप देखा परी रहनु

४. खोप खेर जाने दर उच्च

५. सबै तहमा खोपको कोल्डचेन व्यवस्थापन र गुणस्तर प्रभावकारी नहुनु

- **विनियोजित क्रियाकलापहरुको प्रभावकारी योजना, संचालनमा कमि**
- **स्वास्थ्य सेवाको कार्यक्रममा स्थानीय सरकारको अपनत्व मा कमि साथै प्राथमिकता नदिन**

२. खोप छुट भएका बालबालिकाहरुलाई छुट खोप पुरा गर्ने प्रकृया र नीतिगत व्यबस्था

२. अन्य अभियानहरु

२.१ बिभिन्न अभियानहरु –

- ❖ खोप अभियानहरू – जस्तै हालको दादुरा रुबेला खोप अभियान
- ❖ राष्ट्रिय भिटामिन ए कार्यक्रम

२.२ **बालबालिका बिद्यालय भर्नाको समयमा खोपकार्ड र खोपको अनुगमन (पालिका बाट निर्णय गरि सबै बिद्यालयमा जानकारी , सहजीकरण र अनुगमन)**

२.३ बैशाख महिनालाई खोप महिनाको रूपमा मनाई

२.४ **पूर्णखोप सुनिश्चितताको लागि हुने घरधुरी सर्वेक्षण**

२.५ **बालबालिकाको जन्म दर्ता गर्दा र थप पाउने सेवा सुबिधा लिंदा खोप कार्ड अनिवार्य (पालिका बाट निर्णय गरि सबै सरोकारवालाहरुलाई जानकारी ,**

दादुरा रूबेला खोप अभियानको औचित्य

- सन् २०२६ सम्ममा दादुरा रूबेला निवारण गर्ने नेपाल सरकारको प्रतिबद्धता
- नियमित खोपमा दादुरा रूबेलाको प्रगती सबै तहमा एकरूपता नरहेको (९५% भन्दा कम भएको)
- कोभिढ १९ महामारीको समय (सन् २०२०) मा सम्पन्न भएको दादुरा रूबेला खोप अभियान पश्चात कभरेज सर्भेक्षण गर्दा जम्मा ८४% कभरेज रहेको
- कोभिढ १९ महामारी तथा अन्य कारणहरूले गर्दा छुट भएका बालबालिकाहरूको संख्यमा बृद्धी भई सन् २०२२ र २०२३ मा दादुराको महामारी देखा परेको

दादुरा रूबेलाको खोप अभियान संचालन कार्यनीति तथा अभियान संचालन प्रकृया

खोप केन्द्र स्थलको छनौटः २४ जिल्लाहरू

लक्षित उमेर समूहका धेरै बालबालिकाहरू विद्यालयमा ह'ने हुदाँ विद्यालयलाई प्राथमिकतामा राखेर निम्न आधारमा खोप केन्द स्थल निर्धारण गर्नुपर्छः

- **संस्थागत विद्यालय, सामुदायिक विद्यालयः २५० वा सो भन्दा बढी लक्षित संख्या भएको विद्यालयलाई तोक्ने (प्राथमिकतामा राख्ने)**
- विद्यालय नभएका वा विद्यालय कम भएका वडा, वस्ती, टोलहरूको लागि
    - नियमित खोप सेवा सञ्चालन गर्ने स्थान
    - विगतका खोप अभियानमा सञ्चालन गरिएका खोप केन्द्रहरू
    - नियमित खोप लिन छुटेका बालबालिकाहरू बस्ने स्थानलाई पाएक पर्ने स्थान
- **स्थानीय स्वास्थ्य संस्थाः अभियानको अन्तिम दिन**

विद्यालय

⇩

बाहिरी खोप केन्द्रहरु

⇩

स्थानीय स्वास्थ्य संस्था

खोप केन्द्र स्थलको छनौटः <u>५१ जिल्लाहरू</u>

- नियमित खोप सेवा सञ्चालन गर्ने स्थान
- विगतका खोप अभियानमा सञ्चालन गरिएका खोप केन्द्रहरू
- नियमित खोप लिन छुटेका बालबालिकाहरू बस्ने स्थानलाई पायक पर्ने स्थान
- स्थानीय स्वास्थ्य संस्थामा अभियानको अन्तिम दिन सञ्चालन गर्ने

जनशक्ति परिचालन

जनशक्ति	२४ जिल्ला (९ महिना देखि १५ बर्ष मुनी)	५१ जिल्ला (९ महिना देखि ५ बर्ष मुनी)
खोप दिने स्वास्थ्यकर्मी	• लक्षित सङ्ख्या २५० जनासम्म भएको खोप केन्द्रमा २ जना • हरेक १२५ थप लक्षित जनसँख्याको लागि थप १ जना	• लक्षित सङ्ख्या १२५ जनासम्म भएको खोप केन्द्रमा १ जना
स्वयंसेवक	• प्रत्येक खोप केन्द्रमा ३ जना	• प्रत्येक खोप केन्द्रमा २ जना

खोप टोली निर्धारण

- खोप दिने स्वास्थ्यकर्मीको लागि अ.हे.व., अ.न.मी, हे.अ./सि.अ.हे.व, स्टाफ नर्स/सि.अ.न.मि./विद्यालय नर्सहरू मध्येबाट छनौट गर्ने
- खोप दिन छनौट भएका तालिम प्राप्त स्वास्थ्यकर्मीहरूब्ले मात्र अभियानमा खोप दिने
- स्वयंसेवक छनौट गर्दा विगत देखि काम गरिरहेका महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका, महिला शिक्षिकालाई प्राथमिकता दिने र अपुग भएमा लेखपढ गर्न सक्ने स्थानीय व्यक्तिबाट छनौट गर्ने।

अभियान सञ्चालनको अवधि र चरण

- दादुरा रुबेला खोप अभियान : २०८० फाल्गुन १३ देखि चैत्र ०७ सम्म
- स्वास्थ्य कार्यालय र स्थानिय तहले सकेसम्म एकै चरणमा कार्यक्रम संचालन गर्नु पर्दछ
  - स्थानिय तहमा ९ दिन भित्र
  - जिल्ला तहमा सके सम्म १५ दिन भित्र
- **लक्षित जनसंख्या बढी भएका, आवश्यकता अनुसार कोल्डचेन क्षमताको अभाव भएको, खोप दिने स्वास्थ्यकर्मी आवश्यकता अनुसार प्रयाप्त नभई एक चरणमा सम्भव नभएमा २ चरणमा कार्यक्रम संचालन गर्ने**
- खोप दिने स्वास्थ्यकर्मी र कोल्डचेनको व्यवस्था भएको स्थानिय तह÷स्वास्थ्य संस्थाले एकै दिनमा एक भन्दा धेरै केन्द्रमा पनि खोप केन्द्र संचालन गर्न सक्ने छ
- **अभियान संचालनको चरण निर्धारण गर्दा नियमित खोपलाई असर नगर्ने गरी योजना बनाउनु पर्दछ**

अभियान प्रभावकारी संचालन तथा ब्यबस्थापनको लागि संचालन भइरहेका क्रियाकलापहरु

१. जिल्ला स्तरमा अभिमुखीकरण तथा योजना गोष्ठी – १ दिन (पालिका स्वास्थ्य शाखा, स्वास्थ्य सस्था प्रमुख र स्वास्थ्यकर्मी)
२. जिल्ला खोप, पालिका खोप र वडा खोप समन्वय समिति , संचार कर्मी र सरोकारवालाहरुको अभिमुखीकरण
३. स्वास्थ्यकर्मी तालिम (पालिका स्तरमा– १ दिन)
४. स्वयम् सेवकहरुको अभिमुखीकरण– वडा स्तरमा
५. बिद्यालय शिक्षकहरु को अभिमुखीकरण– वडा स्तरमा
६. सुचना संचार र सामाजिक परिचालन – जिल्ला स्तर बाट एफ.एम./ रेडियो बाट सुचना प्रसारण , सदरमुकाम, बजार र बिशेस स्थानमा माईकिंग, बिभिन्न सामाजिक संजाल बाट सुचना प्रसारण, बिद्यालय, संघ सस्था, समुदाय परिचालन
७. ए.ई.एफ.आई टिम व्यवस्थापन र परिचालन

ए.ई.एफ.आई.को परिभाषा

- खोप लगाएपछि देखिने कुनै पनि स्वास्थ्य सम्बन्धी घटना
- जसलाई खोपको कारणबाट हो भन्ने विश्वास गरिएको, तर
- यस प्रकारका घटना खोप कै कारणबाट नभएको पनि हुनसक्छ
- यस्ता अवान्छित घटनाहरु खोप लगाएपछि अप्रत्याशित चिन्ह, लक्षण, असामान्य प्रयोगशाला परिणाम वा रोगको रुपमा देखा पर्दछन्

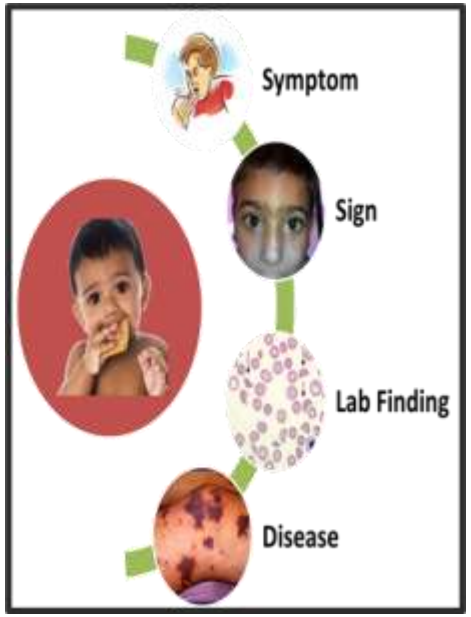

ए.ई.एफ.आई.को प्रकार

- सामान्य प्रकारका अवाञ्छित घटनाहरु (Non-serious or Minor AEFI)
- गम्भिर प्रकारका अवाञ्छित घटनाहरु (Serious AEFI)

सामान्य प्रकारका अवाञ्छित घटनाहरु (Non-serious or Minor AEFI)

- भ्याक्सिन लगाइसकेपछि व्यक्तिको शरीरमा अन्तरनिहित प्रतिरोधात्मक शक्तिले सो सँग प्रतिक्रिया गर्दा देखीने सामन्य असरहरु ।
- यस प्रकारका अवाञ्छित घटनाहरु सामान्यतया आफै हराएर जान्छन् ।
- यस्ता घटनाहरुको स्थानीय स्तरमा नै व्यवस्थापन तथा उपचार गर्न सकिन्छ ।
- जस्तै, बढी ज्वरो आएमा वा दुखेमा पारासिटामोल दिन सकिन्छ ।

<u>सामान्यतया हुने घटनाहरु</u>

- सामान्य ज्वरो आउन सक्ने
- सूई लगाएको ठाउँमा दुख्ने, रातो हुने वा सुन्निन सक्ने
- बच्चा केहि समय रुने वा झिँजो मान्ने
- बि.सि.जी. लगाएको ठाउँमा पाक्न सक्ने
- सुई लगाएको केहि दिनमा शरिरमा विमिरा आउनु
- सुई लगाएको ठाउँबाट केहि रगत आउने

गम्भिर प्रकारका अवाञ्छित घटनाहरु (Serious AEFI)

- खोप पश्चात गम्भिर प्रकारका अवाञ्छित घटनाहरु पनि हुन सक्छन, यस्ता घटनाहरुबाट ज्यान जोखिममा हुने साथै ज्यानै पनि जान सक्छ ।
- यस प्रकारका घटना भएमा माथिल्लो निकायमा सिघ्र जानकारी गराई अनुसन्धान गरि प्रतिवेदन गर्नु पर्नेछ । (AEFI Reporting & Investigation Form 1 & 2)

खोप पश्चात् भएका निम्न अवस्थाहरुलाई गम्भिर प्रकारका अवाञ्छित घटनाको रुपमा लिनु पर्दछः

- अस्पताल भर्ना गर्नुपर्ने हुनु वा लामो समयसम्म अस्पतालमा भर्ना भएर बस्नु पर्ने हुनु
- ज्यान नै जान सक्ने जोखिम हुनु ।
- अपाङ्ग हुनु वा अशक्तता हुनु ।
- जन्मजात विकलाङ्ग वा अपाङ्ग जन्मनु ।
- मृत्यु हुनु ।

ए.ई.एफ.आई. र व्यवस्थापन

- प्रत्यक स्वास्थ्य सस्था प्रमुख संयोजक
- जिल्ला भित्र चिकित्सक सहितको टोलि (३–४)
- सबै स्वास्थ्य कर्मी लाई तालिम
- सबै खोप टोलीसंग ए.ई.एफ.आई. किटको व्यवस्था
- जिल्ला तथा स्थानीय तहमा ए.ई.एफ.आई. प्रबक्ताको व्यवस्था

खोप तथा अभियानको जानकारीको लागि स्वास्थ्य शिक्षा सामग्रीहरू

- कार्यक्रम सञ्चालन निर्देशिका
- निमन्त्रणा कार्ड (सिमित मात्रामा)
- खोप कार्ड
- पोष्टर
- दादुरा–रुवेला खोपको वारेमा धेरै सोधिने प्रश्नहरू
- ब्यानर

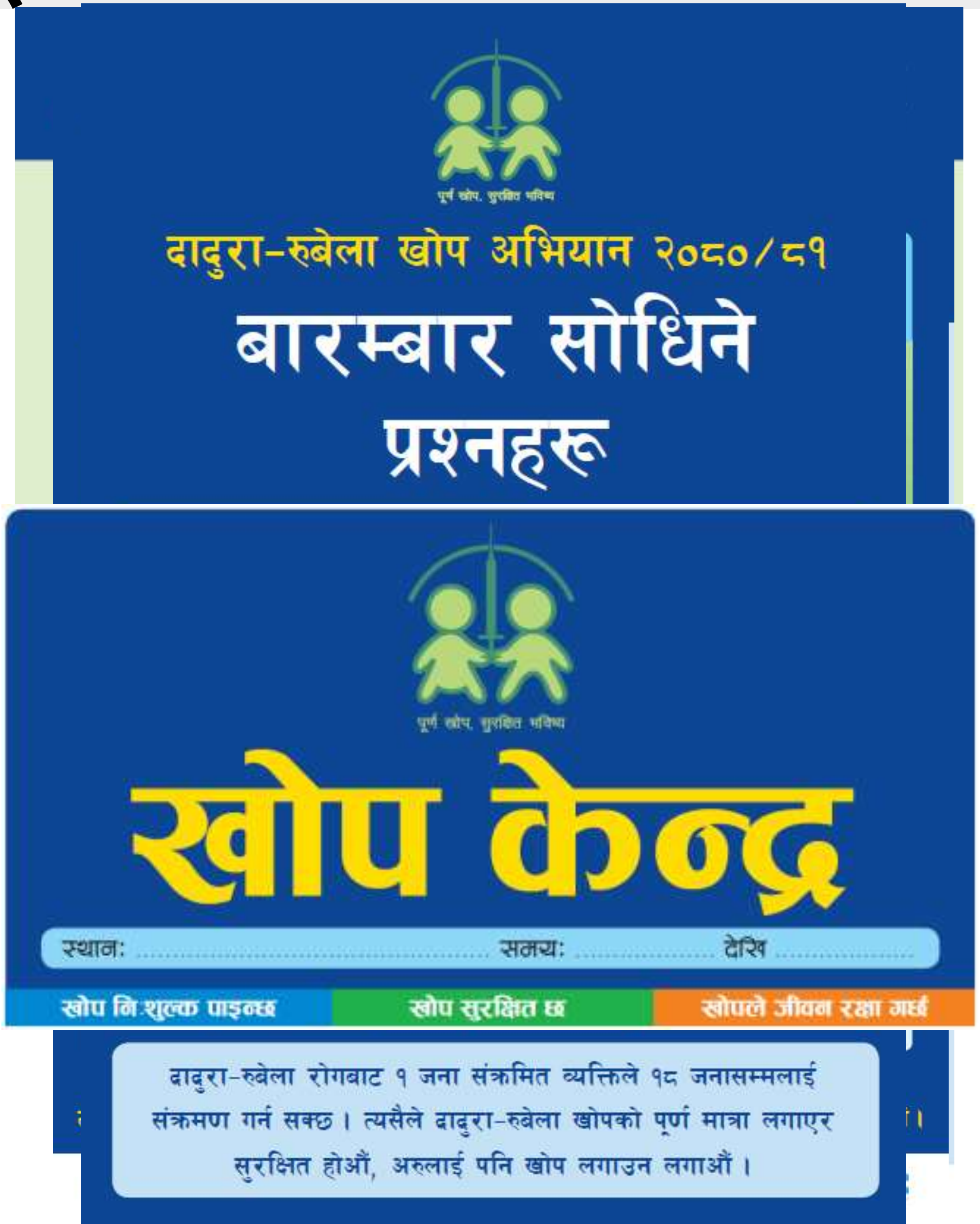

प्रचार प्रसारको लागि बिभिन्न तहबाट संचालन भईरहेको क्रियाकलापहरु

- **स्वास्थ्यकर्मीद्धारा विद्यालयहरुमा अभियानबारे स्वास्थ्य शिक्षा**
- स्थानिय तह, वडाहरुले स्थानिय स्तरमा ¥याली, माइकिङ्ग
- **विशेष समुह (धार्मिक, सिमान्तकृत, धामी झाँक्री आदी) हरुसँग अन्तरक्रिया तथा पत्राचार**
- विशेष क्षेत्र, समुदाय, टोल तथा बस्तीहरुका अगुवा, जनप्रतिनिधि, स्वयंसेवकहरु सँग पटक पटक समन्वय गरी अभियानको प्रचार प्रसार तथा व्यवस्थापनको बारेमा सहयोगको अपिल
- **स्वास्थ्यकर्मीहरुले समेत आफनो कार्य क्षेत्र भित्र अभियानको प्रचार प्रसार तथा व्यवस्थापनको लागी क्षेत्र विभाजन गरी सो अनुगमन तथा व्यवस्थापन गर्ने**

सूचनाको अनुगमन र नियन्त्रण

- दादुरा-रुबेला खोप अभियानको अवधिभर सामाजीक सञ्जाल, युटुब लगायतका अभियानलाइ प्रबाभित पार्ने प्रकृतिका अपुष्ट, होहल्ला / झुटा सामाग्रीहरु देखिए, तत्कालनै सम्बोधन गर्ने र त्यो गलत सूचना सामाग्रीलाई फैलिनबाट रोक्नका लागि सबै पत्रकार संचारकर्मीहरुमा अनुरोध गर्ने ।
- कल सेन्टर ११९५ मा आएका त्यस्ता जिज्ञासा, होहल्ला, झुटा सूचनाहरुलाई पनि आवश्यक माध्यमहरुबाट जनता समक्ष सत्य सूचना पुर्याउने

खोप सेवा सञ्चालन

- तोकिएको खोप केन्द्रमा, तोकिएको समयमा खोप सेवा प्रदान हुने
- एउटा खोप टोलीले एक दिनमा एक ठाउँमा मात्र खोप केन्द्र सञ्चालन गर्ने
- अन्तिम खोप केन्द्र स्वास्थ्य संस्थामा राख्ने
- खोप सेसन कम्तिमा ६ घण्टा संचालन गर्ने
- दादुरा–रुबेला खोप दिईसके पछि हरेक बालबालिकाको बाँया हातको कान्छी औलामा मार्कर मसीले चिन्ह लगाउने
- खोप दिएको विवरण अभियान खोप रजिष्टरमा उल्लेख गर्ने र अद्यावधिक गर्ने
- खोप दिई सकेपछि सबै बालबालिकालाई अभियानको खोप कार्ड भरेर उपलब्ध गराउने

अभियान संचालन गर्दा ध्यान दिनुपर्ने कुरा

- यो खोप अभियानमा पहिले खोप लिएका नलिएका सबै बालबालिकालाई दादुरा रुबेला खोप दिने अभियानमा दादुरा–रुबेला खोप लिएका ५ बर्ष मुनिका बालबालिकालाई नियमित खोप सेवामा कम्तिमा २८ दिनको अन्तराल पछि मात्र दादुरा–रुबेला र जे.ई खोप दिने ।

निमन्त्रणा कार्डको प्रयोग र वितरण

उपयोगः अभियानमा दिइने खोप तथा मिति र स्थानको बारेमा लक्षित बच्चाको अभिभावक तथा समुदायलाई समेत जानकारी गराई बालबालिकालाई खोप लगाउन ल्याउन निमन्त्रणाको लागी यो कार्ड तयार गरिएको हो । साथै नियमित खोपमा छुट खोप तथा आगामी खोपमा आउन प्रेरित गर्न समेत सहयोग मिल्ने छ ।

अग्र भागमा अभियानको जानकारी र पछिल्लो भागमा नियमित खोपको तालिका समावेश गरिएको छ

खोप कार्डको प्रयोग र वितरण

अभियानमा दिएको खोपको अभिलेख तथा ५ बर्ष मुनिका बालबालिकाको नियमित खोपमा छुट खोप पहिचान गरी छुट खोप लगाउन र अभियान पश्चात कभरेज सर्भेक्षणको प्रयोजनको लागी समेत यो कार्डको व्यवस्था गरिएको हो ।

दुबै जिल्लामा एकै किसिमको कार्ड प्रयोग गर्ने

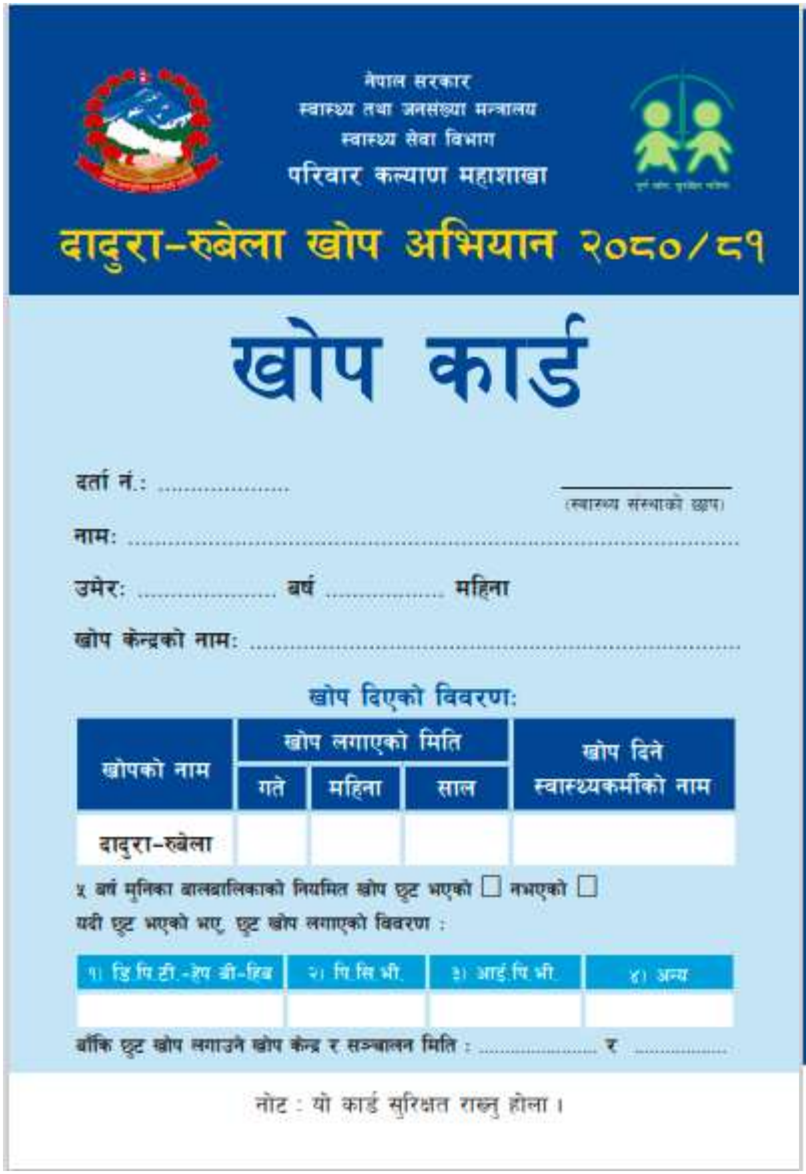

पोष्टरको प्रयोग र वितरण

दादुरा–रुबेला खोप अभियान तथा खोप केन्द्र स्थान, संचालन मितिको बारेमा समुदायलाई जानकारी गराउन वडा तथा स्वास्थ्य संस्था क्षेत्र भित्रका सार्वजनिक स्थलहरुमा प्रदर्शन गर्न यो पोष्टर उपलब्ध गराईएको हो ।

५१ जिल्लाको लागि

२४ जिल्लाको लागि

खोप केन्द्र व्यानरको प्रयोग र वितरण

अभियान संचालन हुने दिन खोप केन्द्रको स्थानको बारेमा जानकारी होस् र सेवाग्राही तथा अनुगमनकर्तालाई सहज होस् भन्ने उद्देश्यले खोप केन्द्र संचालन हुने स्थानको नजिकै सबैले देख्ने स्थानमा प्रर्दशन गर्नको लागी नियमित खोपको व्यानर नै प्रयोग गर्नुपर्दछ ।

द्रुत सुलभ अनुगमन कसरी गर्ने ? . . .

घर–घरमा गएर गर्ने कार्यहरु

- लक्षित उमेर समूहका व्यक्ति भए÷नभएको एकिन गर्ने
- लक्षित उमेर समूहका व्यक्ति भएको घरमा मात्र अनुगमन फाराममा विवरण लेख्ने
- खोप लगाएको भन्ने उत्तर दिएमा, खोप कार्ड हेर्ने
- औलमा मार्कर मसीको चिन्ह हेर्ने
- खोप नलगाएको भए, कारणबारे जानकारी लिने
- कारणहरुको सूची अनुगमन फाराममा दिएको छ सो हेर्ने
- कारणको क्रम संख्या उल्लेख गर्ने
- ५ वर्ष मुनिका बालबालकाहरु मध्ये नियमित खोप लिन छुट भएको पाइएमा, अभिलेख राख्ने र छुट खोप लगाउन प्रोत्साहन गर्दै खोप लिने स्थान र मितिवारे जानकारी दिन

धन्यवाद